

МОДЕЛЮВАННЯ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

У країнах з розвинутою економікою страхування є одним зі стратегічних секторів економіки. Страхування забезпечує соціально-економічну стабільність в суспільстві, так як гарантує власникам відшкодування збитку у разі пошкодження майна і втрати доходу. Роль страхування проявляється, перш за все, на мікроекономічному рівні, конкретні договори страхування укладаються юридичними і фізичними особами з метою захисту своїх майнових інтересів. Під час виникнення великих природних або техногенних катастроф, які охоплюють величезні території, що порушують діяльність компаній та загрожують життю жителів, відшкодування відповідного збитку через систему страхування має макроекономічні наслідки. Макроекономічні тенденції розвитку провідних держав світу багато в чому визначають величезні інвестиційні ресурси страхових компаній.

Конкуренція, як основна характеристика ринку, суттєво впливає на діяльність компанії, змушує її прагнути до переваги над конкурентами, для збереження та покращення ринкових позицій. Оцінка конкурентоспроможності компанії може прояснити ситуацію, що склалася, визначити її положення на ринку, висунути вирішення назрілих проблем з менеджментом або з рівнем надання клієнтської підтримки.

На сьогоднішній день, як показує практика, відбувається посилення конкуренції у всіх сферах економіки, проте, на ринку страхових послуг конкуренція має інший характер, ніж на традиційних товарних ринках. З урахуванням особливостей страхового ринку формування конкурентоспроможності має здійснюватися, насамперед, у сфері роботи з клієнтами. На перший план виходить реалізація клієнтоорієнтованого підходу, в основі якого лежить задоволеність споживачів в діяльності страхової компанії, що призводить до необхідності розробки конкурентних клієнтських стратегій українських страхових компаній.

У зв'язку з цим актуальним є аналіз рівня конкурентоспроможності страхових компаній. Його вирішення дозволить розробити обґрунтовані рекомендації щодо підвищення рівня конкурентоспроможності для окремої страхової компанії.

Питання підвищення рівня конкурентоспроможності компаній, регіонів та країни проаналізовано у низці наукових праць [1-4]. Однак існуючі методи та моделі оцінки конкурентоспроможності страхових

компаній мають низку недоліків. Вони оцінюють лише деякі аспекти компанії та засновані на експертній оцінці, і мають характер невизначеності. Саме тому необхідна розробка таких моделей, які б містили аналіз якісних і кількісних показників з можливістю порівняння досліджуваної компанії з її конкурентами. Для оцінки рівня конкурентоспроможності в роботі пропонується використовувати методи кластерного та дискримінантного аналізу.

Значна перевага кластерного аналізу є в тому, що він дозволяє розподіляти об'єкти за одним параметром, а по цілому набору ознак. З його допомогою можливо виявити до якого кластера належить компанія.

Результати кластеризації дванадцяти основних страхових компаній України (UNIQA (УНІКА), АХА Страхування, РЗУ Україна, ІНГО Україна, ТАС, Українська Страхова Група, Провідна, Універсальна, Альфа Страхування, Княжа, Оранта, ВУСО) на основі чотирьох показників конкурентоспроможності (x_1 - премії, x_2 - виплати, x_3 - рівень клієнтської підтримки, x_4 - рівень консультації при обслуговуванні клієнтів) наведено на рис. 1.

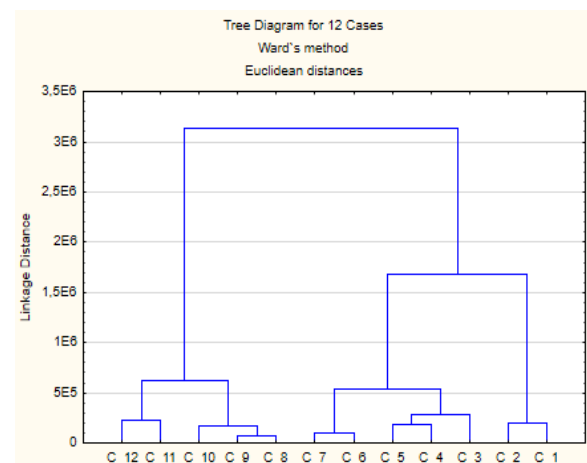

Рис. 1. Результати кластеризації страхових компаній за рівнем конкурентоспроможності

Аналіз дендрограми дозволяє розподілити досліджувані компанії на три кластери однорідних станів в спостережуваній сукупності даних.

Результати застосування методу К-середніх, метою якого є поділ спостережень на три кластери, наведено на рис. 2.

Members of Cluster Number 1 (Spreadsheet1) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 2 cases	
Case No.	Distance
C 1	50506,65
C 2	50506,65
Members of Cluster Number 2 (Spreadsheet1) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 5 cases	
Case No.	Distance
C 3	143241,4
C 4	59488,4
C 5	40361,6
C 6	97393,2
C 7	95657,8
Members of Cluster Number 3 (Spreadsheet1) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 5 cases	
Case No.	Distance
C 8	105858,3
C 9	70073,1
C 10	57394,8
C 11	48871,8
C 12	164396,4

Рис. 2. Члени кластерів та їх відстані до центру кластерів

Як видно з рис.1-2, отримані результати кластеризації за методом Уорда та методом К-середніх співпадають. Отже, за допомогою кластерного аналізу було розділено компанії на 3 групи – сильні, середні, слабкі за рівнем конкурентоспроможності.

Таким чином, до першого кластеру належать "сильні" компанії такі, як UNIQA (УНІКА), АХА Страхування, до другого (В) - "середні" – РЗУ Україна, ІНГО Україна, ТАС, Українська Страхова Група, Провідна, до третього (С) – "слабкі" компанії – Універсальна, Альфа Страхування, Княжа, Оранта, ВУСО.

Для оцінки рівня конкурентоспроможності страхових компаній України необхідно побудувати модель на основі багатofакторного дискримінантного аналізу. Дискримінантний аналіз містить статистичні методи класифікації багатовимірних спостережень в ситуації, коли дослідник має навчальні вибірки. Цей вид аналізу є багатовимірним, так як використовує ознаки, кількість яких може бути великою. Мета дискримінантного аналізу полягає в тому, щоб на основі вимірювання різних характеристик (ознак) об'єкта класифікувати його, тобто віднести до однієї з декількох заданих груп (класів) деяким оптимальним способом. Разом з цим передбачається, що вхідні дані поряд з ознаками об'єктів містять змінну класу, яка визначає приналежність об'єкта до тієї або іншої групи. Тому в ході аналізу передбачена перевірка несуперечності класифікації, проведеної методом з вихідною емпіричною класифікацією.

На основі отриманих результатів кластерного аналізу було побудовано дискримінантні функції, що дозволяють проводити класифікацію інших страхових компаній за рівнем конкурентоспроможності. Значення лямбди Уїлкса для моделі в цілому та для окремих показників свідчить про високу якість побудованої дискримінантної моделі. Результати дискримінантного аналізу для виділення класів (А, В, С) станів компаній подано на рис. 3.

Variable	Classification Functions: grouping: Class (Spreadsheet1)		
	A p=,18182	B p=,36364	C p=,45455
x1	8,974	6,5911	19,1171
x2	300,214	310,8194	219,2622
x3	36,456	48,1842	52,3479
x4	23,125	31,7213	21,1842
Constant	-159,742	-188,0423	-191,6491

Рис. 3. Дискримінантні функції

Таким чином, були побудовано лінійні дискримінантні функції:

$$y_1 = -159,742 + 8,974 \cdot x_1 + 300,214 \cdot x_2 + 36,456 \cdot x_3 + 23,125 \cdot x_4$$

$$y_2 = -188,042 + 6,591 \cdot x_1 + 310,819 \cdot x_2 + 48,184 \cdot x_3 + 31,721 \cdot x_4$$

$$y_3 = -191,649 + 19,117 \cdot x_1 + 219,262 \cdot x_2 + 52,348 \cdot x_3 + 21,184 \cdot x_4$$

де y_1 - "сильні" страхові компанії;

y_2 - "середні" страхові компанії;

y_3 - "слабкі" страхові компанії;

x_1 - премії;

x_2 - виплати;

x_3 - рівень клієнтської підтримки;

x_4 - рівень консультацій при обслуговуванні клієнтів.

Для визначення приналежності аналізованої страхової компанії до одного з виділених класів на основі побудованої дискримінантної моделі необхідно розрахувати значення y_1 , y_2 , y_3 . Компанія буде належати до класу конкурентоспроможності, який має максимальне значення функції.

Таким чином, побудована модель оцінки конкурентоспроможності страхової компанії дозволить проводити класифікацію страхових компаній за рівнем конкурентоспроможності і, за необхідності, своєчасно розробляти та впроваджувати заходи з підвищення рівня конкурентоспроможності компанії.

Список літератури

1. Симчера В. М. Методы многомерного анализа статистических данных. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 400 с
2. Літвинова, В. А. Методи оцінки конкурентоспроможності: проблеми класифікації / В. А. Літвинова // Вісник Дніпропетровського університету. – 2012. – Вип. 20, т. 1. – С. 235 – 240.
3. Бондаренко В. М. Конкурентна стратегія страхових компаній на ринку фінансових послуг / В. М. Бондаренко // Науковий вісник Полісся. Сер.: Економіка та управління національним господарством. – 2015. – № 3. – С. 21-22.
4. Пономарьова О.Б. Аналіз конкурентоспроможності страхових компаній України / О.Б. Пономарьова, А.В. Перетяцько, С.С. Дегтярьова // «Young Scientist». – 2016. – № 12 (39). – С. 843-846.